

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 2003

---

23 JUILLET 2003

Proposition de loi complétant le Code pénal d'un chapitre concernant l'homicide et les lésions corporelles occasionnés par les animaux de compagnie

(Déposée par M. Francis Poty)

DÉVELOPPEMENTS

La présente proposition de loi reprend le texte d'une proposition qui a déjà été déposée au Sénat le 26 octobre 2000 (doc. Sénat, n° 2-560/1 — 2000/2001).

Des accidents dus à des morsures d'animaux (dont de nombreux chiens) surviennent quasi quotidiennement en Belgique.

Des chirurgiens soulignent les blessures graves, les mutilations et les séquelles parfois irréversibles dont sont victimes les enfants.

On constate que beaucoup d'habitants de notre pays acquièrent des animaux domestiques ou sauvages pour de multiples raisons: passion pour les animaux, curiosité, réponse à la demande d'un enfant qui cherche un compagnon de jeu, besoin de compagnie pour briser la solitude ou encore par loisir (chasse) ou nécessité (garde).

Le sentiment d'insécurité croissant appelle aussi certaines personnes à acheter un animal afin que celui-ci constitue une «alarme», voire une défense contre une tentative de vol ou d'agression physique.

Hélas, d'aucuns ne mesurent pas la forme et le danger potentiel que représentent certains chiens, la puissance de leurs mâchoires, leurs réactions

BELGISCHE SENAAAT

BUITENGEWONE ZITTING 2003

---

23 JULI 2003

Wetsvoorstel tot aanvulling van het Strafwetboek met een hoofdstuk over doodslag en lichamelijk letsel door toedoen van gezelschapsdieren

(Ingediend door de heer Francis Poty)

TOELICHTING

Dit wetsvoorstel neemt de tekst over van een voorstel dat reeds op 26 oktober 2000 in de Senaat werd ingediend (stuk Senaat, nr. 2-560/1 — 2000/2001).

In België doen zich nagenoeg dagelijks ongevallen voor die te wijten zijn aan dierenbeten (waaronder vele hondenbeten).

Chirurgen wijzen op de ernstige verwondingen, de verminkingen en de vaak onomkeerbare gevolgen waarvan kinderen het slachtoffer worden.

Het blijkt dat vele landgenoten zich een huisdier aanschaffen om uiteenlopende redenen: passie voor de dieren, nieuwsgierigheid, zoeken naar een speelkameraadje voor een kind, behoefte aan gezelschap om de eenzaamheid te breken of nog als vrijetijdsbesteding (jacht) of uit noodzaak (waakhonden).

Het toenemend gevoel van onveiligheid zorgt er eveneens voor dat sommige mensen een dier kopen dat dan moet functioneren als een soort «alarmsysteem» en bescherming moet bieden tegen pogingen tot diefstal of fysieke agressie.

Sommigen kunnen jammer genoeg niet inschatten hoe sterk en hoe gevaarlijk sommige honden kunnen zijn, hoe krachtig hun beet kan zijn en hoe ze reageren

lorsqu'ils sont confrontés à des situations inhabituelles.

Il existe un certain nombre de races de chiens reconnues comme dangereuses et il n'est pas inutile de les interdire ou, à tout le moins, de limiter autant que possible leur présence dans des lieux fréquentés par des tiers.

Mais toute interdiction ou toute limitation, aussi précise soit-elle, n'empêchera jamais l'apparition sur le marché de nouvelles races. Par ailleurs, il n'est guère aisé de tracer la frontière entre chiens dangereux et chiens non dangereux. En conséquence, il subsistera, quel que soit l'état des droits positifs belge et européen, des animaux dangereux mais non interdits.

Lorsqu'un accident se produit, les éleveurs, les dresseurs et autres propriétaires de «bons chiens» affirment souvent que le propriétaire a commis l'irréparable faute de ne pas avoir donné une éducation convenable ou un bon dressage à son chien.

À la lecture de ce qui précède, force est de reconnaître que la responsabilité du maître du chien est totalement engagée lorsqu'un accident a lieu.

Dès 1804, le législateur a rendu civilement responsable le propriétaire d'un animal ou celui qui s'en sert lorsque cet animal cause un dommage à un tiers. Les cours et tribunaux recourent régulièrement à l'application de cette disposition qu'est l'article 1385 du Code civil.

En matière pénale, par contre, les dispositions applicables sont lacunaires. Ainsi, le Code pénal prévoit-il en ses articles 556 et 559 deux types de peines sanctionnant des phénomènes ponctuels. L'article 556 punit d'une amende de cinq à quinze francs «ceux qui auront laissé divaguer des fous ou des furieux étant sous leur garde, ou des animaux malfaisants ou féroces; ceux qui auront excité ou n'auront pas retenu leurs chiens, lorsqu'ils attaquent ou poursuivent les passants, quand même il n'en serait résulté aucun mal ou dommage». À l'article 559 du même code, «ceux qui auront causé la mort ou la blessure grave des animaux ou bestiaux appartenant à autrui, par l'effet de la divagation des fous ou furieux, d'animaux malfaisants ou féroces, ou par la rapidité, la mauvaise direction ou le chargement excessif des voitures, chevaux, bêtes de trait, de charge ou de monture» seront punis d'une amende de dix à vingt francs.

Le Code pénal ne sanctionne donc que:

1. la personne qui a laissé divaguer un animal dangereux (articles 556 et 559);
2. la personne qui a excité son chien, ou qui ne l'a pas retenu, lorsqu'il poursuit ou attaque un passant (article 556).

wanneer ze met ongewone toestanden worden geconfronteerd.

Een aantal hondenrassen staat bekend als gevaarlijk en het is niet overbodig die te verbieden of op zijn minst hun aanwezigheid op plaatsen waar derden komen, zoveel mogelijk te beperken.

Doch geen enkel verbod of beperking, hoe strikt ook geformuleerd, zal ooit kunnen verhinderen dat er op de markt nieuwe rassen verschijnen. Bovendien is het niet gemakkelijk om de grens tussen gevaarlijke honden en ongevaarlijke honden te bepalen. Bijgevolg zullen er steeds gevaarlijke doch niet verboden dieren zijn, welke Belgische en Europese geschreven rechtsregels er ook mogen zijn.

Wanneer zich een ongeval voordoet, beweren kwekers, africhters en andere eigenaars van «brave honden» vaak dat de eigenaar een onherstelbare fout heeft gemaakt door na te laten zijn hond degelijk op te voeden of af te richten.

Uit wat voorafgaat blijkt dat de eigenaar van de hond volledig aansprakelijk is wanneer zich een ongeval voordoet.

Sedert 1804 heeft de wetgever ervoor gezorgd dat de eigenaar van een dier of degene die zich ervan bedient, aansprakelijk is voor de schade die het dier bij een derde veroorzaakt. De hoven en rechtbanken passen die bepaling, namelijk artikel 1385 van het Burgerlijk Wetboek, geregeld toe.

In strafzaken daarentegen vertonen de vigerende bepalingen grote leemten. Zo voorzien de artikelen 556 en 559 van het Strafwetboek in twee soorten straffen voor specifieke feiten. Artikel 556 straft met geldboete van 5 frank tot 15 frank «zij die krankzinnigen of razenden die onder hun bewaring staan, of kwaadaardige of woeste dieren laten rondzwerven; zij die hun honden aanhitsen of niet terughouden, wanneer deze de voorbijgangers aanvallen of vervolgen, zelfs als er geen kwaad of schade uit volgt». In artikel 559 van hetzelfde wetboek worden «zij die de dood of een zware verwonding van dieren of vee, aan een ander toebehorend, veroorzaken door het laten rondzwerven van krankzinnigen of razenden of van kwaadaardige of woeste dieren, of door de snelheid, het slecht besturen of het overmatig laden van voertuigen, paarden, trek-, last- of rijdieren» gestraft met geldboete van 10 frank tot 20 frank.

Het Strafwetboek straft dus slechts:

1. hij die een gevaarlijk dier heeft laten rondzwerven (artikelen 556 en 559);
2. hij die zijn hond heeft aangehitst of niet heeft terughouden wanneer deze een voorbijganger aanvalt of vervolgt (artikel 556).

De plus, les peines prévues paraissent extrêmement basses au regard des faits commis.

Cet état de fait oblige par conséquent les juridictions appelées à statuer sur des cas non prévus explicitement par ces dispositions à interpréter d'autres textes du Code pénal qui ne sont pas rédigés pour couvrir de pareils faits. Par ailleurs, cette situation conduit, faut-il le dire, à des divergences jurisprudentielles importantes.

Le propriétaire d'un chien qui blesse ou tue un enfant qui joue paisiblement dans son jardin ne peut, actuellement, pas être puni au plan pénal. De plus, s'il est couvert par une assurance, il ne souffrira pas de l'éventuelle sanction que pourrait lui infliger le juge civil.

La présente proposition de loi vise à remédier à ces lacunes de différents ordres. Le problème des blessures causées par des animaux domestiques en général et par des chiens en particulier est appréhendé dans sa globalité.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 2

L'article 2 introduit un chapitre *Ibis* au titre VIII du Code pénal concernant les crimes et les délits contre les personnes. Il paraît en effet judicieux d'insérer ces dispositions à cet endroit précis du Code pénal, et non au titre X dudit code traitant, pour sa part, des contraventions.

Ce nouveau chapitre *Ibis* s'intitule: «De l'homicide et des lésions corporelles occasionnés par un animal de compagnie.»

Article 3

La proposition de loi sanctionne le responsable de l'animal de compagnie. Cette notion de responsable est définie à l'article 3 de la loi.

L'article 3 fait référence à l'article 1er de la Convention européenne pour la protection des animaux de compagnie faite à Strasbourg et approuvée par la loi du 18 octobre 1991. Selon cette convention, «on entend par animal de compagnie tout animal détenu ou destiné à être détenu par l'homme, notamment dans son foyer, pour son agrément et en tant de compagnon».

Article 4

L'article 4 concerne les personnes qui, par l'intermédiaire de l'animal de compagnie dont ils sont

De straffen waarin wordt voorzien lijken bovendien uiterst licht, rekening houdend met de gepleegde feiten.

Die feitelijke toestand dwingt bijgevolg de rechtbanken die zich moeten uitspreken over gevallen die niet uitdrukkelijk geregeld worden in de bovenstaande bepalingen, tot een interpretatie van andere teksten van het Strafwetboek die niet zijn opgesteld met dergelijke feiten voor ogen. Het hoeft geen betoog dat deze toestand daarenboven leidt tot belangrijke verschillen in de rechtspraak.

De eigenaar van een hond die een kind dat rustig in de tuin aan het spelen is, verwondt of doodt kan thans niet strafrechtelijk worden vervolgd. Wordt hij daarenboven gedekt door een verzekering, dan zal hij ook niet te lijden hebben onder de eventuele straf die de burgerlijke rechter hem kan opleggen.

Dit wetsvoorstel strekt ertoe die leemten op verschillende terreinen aan te vullen. Het probleem van de verwondingen die veroorzaakt worden door huisdieren in het algemeen en door honden in het bijzonder, wordt in zijn geheel aangepakt.

TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 2

Artikel 2 voegt in titel VIII van het Strafwetboek die handelt over misdaden en wanbedrijven tegen personen, een hoofdstuk *Ibis* in. Het lijkt immers verstandig die bepalingen op deze plaats in het Strafwetboek in te voegen en niet in titel X van dat wetboek die over de overtredingen handelt.

Het opschrift van dit nieuwe hoofdstuk *Ibis* luidt: «Doodslag en lichamelijk letsel door toedoen van gezelschapsdieren.»

Artikel 3

Het wetsvoorstel straft degene die verantwoordelijk is voor het gezelschapsdier. Dit begrip «verantwoordelijke» wordt bepaald in artikel 3 van de wet.

Artikel 3 verwijst naar artikel 1 van de Europese Overeenkomst voor de bescherming van gezelschapsdieren opgemaakt te Straatsburg en goedgekeurd door de wet van 18 oktober 1991. Volgens dat verdrag wordt onder een gezelschapsdier verstaan «een dier dat door de mens, in het bijzonder thuis voor zijn genoegen en gezelschap, wordt gehouden of bedoeld is gehouden te worden».

Artikel 4

Artikel 4 heeft betrekking op de personen die, door toedoen van het gezelschapsdier waarvoor ze verant-

responsables, causent la mort d'un tiers. Selon que la mort a été causée volontairement ou non, l'auteur sera puni de la réclusion de vingt à trente ans dans le premier cas ou d'une peine d'emprisonnement de trois mois à trois ans et d'une amende de cinquante francs à mille francs ou d'une de ces peines seulement dans le second cas.

Pour rappel, les peines d'amende prévues par le Code pénal sont à majorer de 1 990 décimes additionnels (depuis le 1er janvier 1995).

Article 5

L'article 5 vise l'auteur de blessures à un tiers causées par l'animal de compagnie dont il est responsable.

Cette disposition distingue, comme la précédente, un acte volontaire d'un acte involontaire. Si l'auteur a causé volontairement la blessure, il se verra infliger un emprisonnement de huit jours à un an et une amende de cinquante à cinq cents francs ou d'une de ces peines seulement. Dans le cas où l'auteur a causé involontairement la lésion corporelle, il sera puni d'un emprisonnement de huit jours à six mois et d'une amende de trente à trois cents francs ou d'une de ces peines seulement.

Francis POTY.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Un chapitre *Ibis* intitulé «De l'homicide et des lésions corporelles occasionnés par les animaux de compagnie» est inséré au titre VIII du livre II du Code pénal.

Art. 3

Il est inséré au chapitre *Ibis* du titre VIII du livre II du Code pénal un article 422^{quater} libellé comme suit :

«Art. 422^{quater}. — Pour l'application des présentes dispositions, on entend par «responsable» la

woordelijk zijn, de dood van een derde veroorzaken. De dader wordt gestraft met opsluiting van twintig jaar tot dertig jaar wanneer de dood opzettelijk is veroorzaakt of met gevangenisstraf van drie maanden tot drie jaar en geldboete van vijftig frank tot duizend frank of met een van die straffen alleen wanneer de dood onopzettelijk is veroorzaakt.

Ter herinnering zij opgemerkt dat de geldboeten waarin het Strafwetboek voorziet, te verhogen zijn met 1 990 opdecimen (sedert 1 januari 1995).

Artikel 5

Artikel 5 heeft betrekking op degene die door toedoen van het gezelschapsdier waarvoor hij verantwoordelijk is, verwondingen toebrengt aan een derde.

In deze bepaling wordt zoals in de vorige een onderscheid gemaakt tussen het opzettelijk en het onopzettelijk toebrengen van die verwondingen. Werd de verwonding opzettelijk toegebracht, dan wordt de dader gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot een jaar en met geldboete van vijftig frank tot vijfhonderd frank of met een van die straffen alleen. Heeft de dader het lichamenlijk letsel onopzettelijk toegebracht, dan wordt hij gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met geldboete van dertig frank tot driehonderd frank of met een van die straffen alleen.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In titel VIII van boek II van het Strafwetboek wordt een hoofdstuk *Ibis* ingevoegd onder het opschrift «Doodslag en lichamenlijk letsel door toedoen van gezelschapsdieren».

Art. 3

In hoofdstuk *Ibis* van titel VIII van het Strafwetboek wordt een artikel 422^{quater} ingevoegd, luidende :

«Art. 422^{quater}. — Voor de toepassing van deze bepalingen wordt onder «verantwoordelijke» ver-

personne, propriétaire ou détentrice d'un animal de compagnie, qui en a habituellement la garde ou qui exerce une surveillance directe sur celui-ci.

La notion d'animal de compagnie telle que définie dans l'article 1er de la Convention européenne pour la protection des animaux de compagnie faite à Strasbourg et approuvée par la loi du 18 octobre 1991 est applicable.»

Art. 4

Il est inséré au chapitre *Ibis* du titre VIII du livre II du Code pénal un article 422*quinquies* libellé comme suit :

«Art. 422*quinquies*. — Quiconque aura volontairement causé par l'intermédiaire de l'animal de compagnie dont il est responsable, la mort d'une personne sera puni de la réclusion de vingt à trente ans.

Quiconque aura involontairement causé par l'intermédiaire de l'animal de compagnie dont il est responsable, la mort d'une personne sera puni de la réclusion de trois mois à trois ans et d'une amende de cinquante à mille francs ou d'une de ces peines seulement.»

Art. 5

Il est inséré au chapitre *Ibis* du titre VIII du livre II du Code pénal un article 422*sexies* libellé comme suit :

«Art. 422*sexies*. — Quiconque aura volontairement causé par l'intermédiaire de l'animal de compagnie dont il est responsable, des lésions corporelles sera puni d'un emprisonnement de huit jours à un an et d'une amende de cinquante à cinq cents francs ou d'une de ces peines seulement.

Quiconque aura involontairement causé par l'intermédiaire de l'animal de compagnie dont il est responsable, des lésions corporelles sera puni d'un emprisonnement de huit jours à six mois et d'une amende de trente à trois cents francs ou d'une de ces peines seulement.»

10 juillet 2003.

Francis POTY.

staan de persoon, eigenaar of bezitter van een gezelschapsdier die er gewoonlijk voor zorgt en onder wiens direct toezicht het dier staat.

De definitie van het begrip gezelschapsdier in artikel 1 van de Europese Overeenkomst voor de bescherming van gezelschapsdieren, opgemaakt te Straatsburg en goedgekeurd door de wet van 18 oktober 1991, is mede van toepassing.»

Art. 4

In hoofdstuk *Ibis* van titel VIII van boek II van het Strafwetboek wordt een artikel 422*quinquies* ingevoegd, luidende :

«Art. 422*quinquies*. — Hij die door toedoen van het gezelschapsdier waarvoor hij verantwoordelijk is, opzettelijk iemands dood veroorzaakt, wordt gestraft met opsluiting van twintig jaar tot dertig jaar.

Hij die door toedoen van het gezelschapsdier waarvoor hij verantwoordelijk is, onopzettelijk iemands dood veroorzaakt, wordt gestraft met opsluiting van drie maanden tot drie jaar en met geldboete van vijftig frank tot duizend frank of met een van die straffen alleen.»

Art. 5

In hoofdstuk *Ibis* van titel VIII van boek II van het Strafwetboek wordt een artikel 422*sexies* ingevoegd, luidende :

«Art. 422*sexies*. — Hij die door toedoen van het gezelschapsdier waarvoor hij verantwoordelijk is, opzettelijk lichamelijk letsel toebrengt, wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot een jaar en met geldboete van vijftig frank tot vijfhonderd frank of met een van die straffen alleen.

Hij die door toedoen van het gezelschapsdier waarvoor hij verantwoordelijk is, onopzettelijk lichamelijk letsel toebrengt, wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met geldboete van dertig frank tot driehonderd frank of met een van die straffen alleen.»

10 juli 2003.